

ЗМІСТ

Тема 1. Риторика як наука. Предмет і основні завдання курсу риторики	3
Тема 2. Історія світової риторики. Антична риторика	10
Тема 3. Становлення ораторського мистецтва в Україні.....	18
Тема 4. Підготовка промови	25
Тема 5. Композиція промови.....	31
Тема 6. Роди, види і жанри ораторського мистецтва.....	41
Тема 7. Типи промов.....	50
Тема 8. Психологічні аспекти ораторського мистецтва	58
Тема 9. Форми спілкування людей у колективі. Бесіда. Дискусія	70
Тема 10. Форми спілкування людей у колективі. Телефонна розмова нарада.....	77
Тема 11. Засоби активізації уваги слухачів	82
Тема 12. Невербальні засоби комунікації.....	89
Тема 13. Культура ораторської мови	104
Тема 14. Риторичні фігури і тропи	116
Тема 15. Підсумкове заняття	128
Додатки	129
<i>Додаток 1.</i> Промови визначних людей.....	129
<i>Додаток 2.</i> Теми інформаційних та переконувальних промов	195
<i>Додаток 3.</i> Теми для обговорення.....	196
<i>Додаток 4.</i> Психологічні тести.....	197
<i>Додаток 5.</i> Таблиця оцінювання знань студентів під час публічного виступу	204
<i>Додаток 6.</i> Зразки контрольних робіт.....	205

Тема 1

Риторика як наука, предмет і основні завдання курсу риторики

Увага! Варто знати:

Ø **Риторика** – наука красномовства, теорія ораторського мистецтва.

Ø В історії риторики існує *дві традиції* визначення предмета риторики:

- а) наука про способи переконувати словом (за Аристотелем);
- б) наука про засоби вишуканого мовлення (за Квінтіліаном).

Ø Риторика як навчальна дисципліна складається з чотирьох частин:

1) історія риторики (досліджує становлення та розвиток ораторського мистецтва від найдавніших часів до сьогодні);

2) теорія красномовства, яка дає змогу досягнути риторичні закони, стратегії і тактики ораторської діяльності;

3) практична риторика, яка допомагає навчитися виголошувати різні види промов, вести дискусію, бесіду, нараду, телефонну розмову тощо;

4) техніка риторики, яка акцентує увагу на принципах і механізмах правильного дихання, зорового контакту, жестів, емоцій тощо.

Ø Предметом **вивчення сучасної риторики** є загальні закономірності мовної поведінки, які виявляються в різних ситуаціях спілкування.

Ø Завданням **сучасної риторики** є:

- формування мовної особистості;
- пошук оптимальних методик спілкування;
- вдосконалення механізмів взаєморозуміння учасників комунікації.

Ø Риторика – наука комплексна, вона інтегрує знання з таких дисциплін, як філософія, логіка, психологія, лінгвістика, етика, сценічна майстерність, літературознавство.

Завдання 1. У різні часи вмінню гарно, переконливо говорити надавали особливого значення. «Хто володіє словом, той володіє світом» – таке гасло античних ораторів. Здатність уміло передавати думки – це справжнє мистецтво, і володіє

ним не кожен, однак опанувати це мистецтво можна, якщо наполегливо вивчати риторику й систематично вдосконалювати навички спілкування.

Висловіть свою думку: *«Чого ви очікуєте від вивчення курсу «Риторика»?»*

Завдання 2. Прокоментуйте подані і сформулюйте власні твердження про труднощі, що виникають, коли потрібно висловити свою думку або виступити публічно?

- Ø *слова випереджають думки;*
 - Ø *бракує слів, навіть починаєш затинатися;*
 - Ø *важко подолати сором'язливість, боїшся помилитися;*
 - Ø *важко зорієнтуватися, що сказати саме в цій ситуації;*
 - Ø *виникає непереборне хвилювання.*
- Запропонуйте, як можна подолати ці труднощі.

Завдання 3. Бліц-турнір (студентську групу ділимо на дві команди; кожна команда обирає оратора, який формулює відповідь на одне з пропонованих питань): за кожне питання журі або викладач обирає оратора-переможця. Виграє та команда, яка здобуде більшу кількість перемог. Питання турніру:

- *Трьома реченнями опишіть, чому Ви обрали курс «Риторика»?*
- *Риторика – це наука чи мистецтво? Обґрунтуйте свою думку.*
- *Доберіть синонім до слова «риторика». Як перекладають це слово з давньогрецької мови?*
- *Дайте визначення термінів **оратор, аудиторія, промова.***
- *Коротко розкажіть про зв'язок Вашої професії з риторикою.*

- *Хто, на вашу думку, є найуспішнішим оратором сучасності. Вкажіть на чинники його успіху.*
- *Поясніть, що Ви розумієте під поняттям «говорити витончено», продемонструйте прикладами.*

Завдання 4. Пригадайте подію, яка Вам найбільше запам'яталася. Опишіть її, зробивши свою розповідь ілюстрацією до відомого вислову: *«Заговори, щоб я тебе побачив» (Сократ).*

Завдання 5. Наполеон сказав: *«Хто не вмів говорити, той кар'єри не зробить».* Чому, на Вашу думку, *важливо володіти словом сьогодні?* Де практично Ви застосуєте таке вміння (у навчанні, у повсякденному житті, у громадській роботі, коли наполягаєте на своїй думці тощо). Наскільки Вам це вдається?

Завдання 6. Підготуйте самопрезентацію на тему *«Я – студент XXI століття».*

Епіграфом до самопрезентації використайте афоризм *«Що скажуть про тебе інші, якщо ти сам про себе нічого сказати не можеш» (Козьма Прутков).*

Подумайте! Як Ви гадаєте?

- *Навіщо потрібна самопрезентація?*
- *Чи потрібні мені навички самопрезентації під час навчання?*
- *Чи будуть потрібні мені навички самопрезентації у моїй професії і коли?*

Завдання 7. Обґрунтуйте тезу Д. Дідро: *«Злободенне питання несподівано пробуджує красномовство в людині».* Дайте приклад із сучасної історії, як певні події сприяли процесові народження ораторів.

Завдання 8. Розкрийте тему *«Риторика в житті студента»*, використавши подані прислів'я та приказки: *Умій сказати, умій і змовчати. Шабля ранить тіло, а слово – душу. Слово старше, ніж гроші. Народ скаже – як зав'яже. Не говори, що знаєш, але знай, що говориш. Не роби з писка халяву. І від солодких слів буває гірко.*